

Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (του Γιάννη Ζήση)

Ο τύπος, τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας και τα πληροφοριακά δίκτυα αποτελούν ρυθμιστές της “κοινής” γνώμης παράλληλα με ό,τι χαρακτηρίζει ως είδωλα ο Βάκωνας, είδωλα που συνδέονται με ιεραρχικές πυραμίδες πλάνης συμφερόντων, εξουσιών και

προκαταλήψεων.

Ο τύπος έχει παρελθόν εκατονταετιών και σαφώς δεν μπορεί ακόμα να δείξει ιδεολογικό σθένος έναντι της εξουσίας παρά τα τουλάχιστον 200 χρόνια αγώνα ελευθεροτυπίας. Εκάμφθη από ενδογενείς αιτίες και συνεργάσθηκε, ακούσια ή εκούσια, ή και προδρομικά, με ολοκληρωτικά καθεστώτα φασισμού, ναζισμού, σταλινισμού και, φυσικά, ενεπλάκη σχεδόν πλήρως με οικονομικά συμφέροντα, λαϊκισμούς, θρησκευτικούς σκοταδισμούς, ψυχολογική ποταπότητα κ.τ.λ.

Όμως η δημοκρατικά λειτουργηματοική φιλοξενία της γνώμης με τα μικρά της περιθώρια περίπου πάντα, άλλοτε λίγο και άλλοτε πολύ, υπήρχε. Αξίζει να πούμε πως ποτέ σχεδόν δεν υποτάχθηκαν ή εξαγοράστηκαν όλα τα έντυπα.

Αυτό όμως δεν αλλάζει το γεγονός ότι η τάση των μέσων για εντυπωσιασμό και χυδαίο λαϊκισμό έφερε τα πράγματα σε δυνάμεις βίας και ολοκληρωτισμού, ενώ η ποιότητα εξορίστηκε ως αντιεμπορική και η εξελικτική στρατηγική θεραπείας και καλυτέρευσης απουσίασε από τον τύπο.

Στον ίδιο δρόμο με τον τύπο κινούνται και τα υπόλοιπα μέσα ενημέρωσης.

Η αξία της ελευθερίας και της διαφορετικότητας της άποψης δεν ήταν πάντα προς την κατεύθυνση του Διαφωτισμού, του Διαλόγου, της Ποιοτικής Διάκρισης και της Πολιτισμικής Παιδείας και Προόδου. Η ουδετερότητα στην πράξη εργάσθηκε για την επιβολή των ήδη κυρίαρχων τάσεων και η ελευθερία έχανε την αλήθεια της και την αυτοσυντήρηση της μέσα από την υπαγόρευση της άποψης από αγοραία συμφέροντα.

Η ψυχαγωγική χρήση των μέσων ενημέρωσης δεν βασίσθηκε σε πολιτιστικές ανάγκες και σε αξιοκρατικές στοχεύσεις, έγινε όργανο πτώσης και διαφθοράς συνειδήσεων, στράτευσης σε οικονομικά και εξουσιαστικά μεγάλα συμφέροντα, εκμεταλλεύτηκε τα χειρότερα και δεν συνένωσε τα καλύτερα.

Τώρα πια, μπροστά σε μια Κρίση Παγκόσμιας ανάγκης για Ειρήνη, Απελευθέρωση, Αλληλεγγύη, Οικολογικό και Πνευματικό Πολιτισμό, τα μέσα είναι καθηλωμένα τόσο σε αντιδραστικά συμφέροντα όσο και στην επιπολαιότητα, την αμάθεια, την προχειρότητα και την αδημονία πολλών συντελεστών τους. Αδυνατούν να κάνουν δουλειά βάθους και αναδιάρθρωσης του κόσμου προς το καλύτερο και, αν το κάνουν καμμιά φορά, το κάνουν σε κατευθύνσεις ανισορροπίας και επικίνδυνου εντυπωσιασμού.

Τα μέσα ενημέρωσης δεν είναι παρά ανθρώπινοι συντελεστές και, συνεπώς, δεν είναι ουδέτερα.

Οφείλουν την ελευθερία τους στο Κίνημα του Διαφωτισμού. Ελευθερία και Διαφωτισμός είναι αλληλένδετα και ιδεολογικά και πρακτικά.

Η πρόκληση των μέσων ενημέρωσης συνίσταται στην ευκαιρία αναδιάρθρωσης που υπάρχει τόσο στην εσωτερική ανάγκη των ανθρώπων όσο και στην παγκόσμια ανάγκη. Εδώ είναι που αστοχούν τα μέσα τόσο στην μεθοδολογία τους όσο και στην ιδεολογία τους.

Το άνοιγμα στις Ιδέες είναι μια πρώτη πρόκληση που συνοδεύεται από την μεταφορά του επίκεντρου από τις ειδήσεις στην κατανόηση και την πρόταση επί των προβλημάτων με

διεξοδικότητα, πολυμερή διάλογο, επιστημονικότητα και αναζήτηση.

Πλήθος ειδήσεων είναι λογικά παντελώς άχρηστες όπως και πλήθος παραγωγών. Απλά διαιωνίζονται από τον φόβο της στενότητας παραγωγής ποιοτικού υλικού και μειωμένης εμπορικότητας.

Στο δρόμο της ποιότητας, βέβαια, πέρα από το πρόβλημα της υποκρισίας μπαίνει το πρόβλημα του ελιτισμού καθώς και το πρόβλημα της ανούσιας αποξένωσης και ψυχρότητας που αναδεικνύουν μια κακοήθεια και σοβαροφανή χωριστικότητα.

Δεν παραμελούμε την χρησιμότητα και την ευεργετική δράση που χρειάζεται να αναπτυχθεί περισσότερο – αντίθετα τονίζουμε την ανάγκη τους.

Ο τύπος και τα μέσα μπορούν να συντελέσουν στην αποδυνάμωση της σύγχρονης δημοκρατικής οργάνωσης, που πολλές φορές είναι απλά συγκεντρωτική της αντιδημοκρατικότητας.

Η Αμεσότητα και ο Διαφωτισμός μπορούν να συνθεθούν χωρίς δονκιχωτικές υποκρισίες και αφέλειες.

Παράλληλα, τα μέσα ενημέρωσης πρέπει να εργαστούν και για την απεξάρτηση των πολιτών από αυτά, για την εσωτερική υπαρξιακή ζωτικότητα και ελευθερία της οποίας η συνείδηση δεν ορίζεται από γεγονότα και ειδήσεις.

Αυτός ο όρος είναι επιτακτικός, γιατί τα μέσα ενημέρωσης γίνονται τα ίδια ολοκληρωτισμός, στον οποίο θα πρέπει κανείς να είναι Σενέκας, Καντ, Γουίτμαν ή Έμερσον για να αντιστέκεται ή καλύτερα για να αδιαφορεί θετικά και όχι παθητικά φτιάχνοντας τον δικό του κόσμο όπως κάνει ένας θορώ, ένας Σβάϊτσερ, ένας Αϊνστάιν ή ένας Τολστόι.

Ακόμη και η θετικότερη εκδοχή των μέσων ενημέρωσης πρέπει να οριοθετηθεί από την ανάγκη της αντίληψης ότι είναι τελείως άλλο "πράγμα" η ζωή και η συνείδηση της, η φύση των κόσμων και η φύση του ανθρώπου από την είδηση των μέσων.

Μια άλλη οριοθέτηση είναι η ανάγκη τα μέσα ενημέρωσης να έρθουν σε πλήρη σύγκρουση με τον σκληρό πυρήνα της οποίας θεμελιακής διαφθοράς και τέτοια μορφή είναι και ο

ολοκληρωτισμός, έμμεσος ή άμεσος, εσωτερικός ή εξωτερικός, αποκτηνωμένος ή ελιτιστικός και τελετουργικός, φανατικός και σκοταδιστικός.

Στο πλαίσιο αυτό υπάγεται και η διεφθαρμένη και πελατειακά χυδαία μορφή της οικονομίας μ' όλο τον "πυραμιδικό" λαϊκισμό της.

Σημείο συνάντησης όλης της δεοντολογίας είναι η ένθερμη Νηφαλιότητα, η Απελευθερωτική Οικειότητα, η Ισηγορία Ιδεών, Λόγου και ανάγκης που αφήνουν χώρο για την Αγάπη που δεν είναι συναίσθημα αλλά Είναι και Ταύτιση Ποιοτική και Απελευθερωτική. Σήμερα συμβαίνει το ακριβώς αντίθετο. Έχουμε υπερένταση που αποκλείει τη λογική, αποξένωση και εχθρότητα, ανισότητα στις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους και με τις ιδέες και, φυσικά, έναν ατομιστικό εγκλωβισμό που υποκαθιστά την ενότητα.

Κεντρικό σημείο δεν είναι τα γεγονότα αλλά οι ανάγκες του μέλλοντος και η φύση των πραγμάτων στην εσωτερικότητα και το γίνεσθαι της.

Ο ορίζοντας των όντων είναι άλλος από τον ορίζοντα των γεγονότων.

Τα γεγονότα αποτελούν ένα εμπόδιο στην προσέγγιση του μέλλοντος, έχουν ήδη συμβεί, δεν μπορεί να τα αλλάξει κανείς, μπορεί όμως να αλλάξει τον κόσμο.

Κλείνουμε την αναφορά μας στα μέσα ενημέρωσης τονίζοντας πως, από το άλλο μέρος, δεν είναι ορθό να επιφέρουμε μια μαζική και αναληθή ευθυγράμμιση τόσο συναισθηματική όσο και διανοητική ή συμπεριφορική. Αυτή δεν πρέπει να γίνει, επειδή μια τέτοια κατάσταση σύμπτυξης της συνειδήσεως θα γίνει πόλος φανατισμού και ολοκληρωτισμού. Π.χ το να παρουσιάζουμε τα υπέροχα κείμενα του Γρηγορίου Νύσσης μαζικά θα ήταν καταστροφική απώλεια της βαθύτητας, της βιωματικότητας και της ενάργειας, γιατί δεν μπορούν να προσεγγιστούν πραγματικά (δηλαδή με βαθύτητα, ενάργεια, βιωματικότητα, αληθινή κατανόηση) σε μαζικό επίπεδο. Ο φανατισμός και ο ολοκληρωτισμός είναι, πλην άλλων, ένας

ειδωλικός μιμητισμός που μπαίνει στη θέση της αληθινής κατανόησης.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι ο Γρηγόριος Νύσσης ή ο Καντ πρέπει να απουσιάζουν από την νηφάλια μέθη Ομορφιάς και Λόγου των μέσων ενημέρωσης.

Η υφολογική γλαφυρότητα των πολυμέσων, του κυβερνοχώρου και των οπτικοακουστικών δημιουργιών με τον πλουραλισμό της πρέπει και μπορεί να μας απελευθερώνει για εσωτερικές επεξεργασίες και εμβαθύνσεις.

Κρίσιμα καθοριστική είναι η διάκριση που πρέπει να ασκηθεί στα μέσα για την διαφορά μεταξύ της κριτικής και της επίκρισης. Η κριτική αναδεικνύει εσωτερικές αντιφάσεις και οριοθετεί, η επίκριση απλώνει μια φήμη ολοκληρωτικά και αποτελεί όχι κριτική της διαφθοράς ή αυστηρότητα διάκρισης και δικτυακής αντίληψης αλλά διαφθορά της κριτικής, γιατί είναι διαφορετικό το κίνητρο και ο στόχος της.

Ιωάννης Ζήσης, Συγγραφέας

Φωτογραφία: pixabay.com

(solon.org.gr)